

Tarlabaşı/İstanbul'da Tarlabaşı Toplum Merkezi'nden Destek Alan Suriyeli Kentsel Mültecilerin İhtiyaç Tespiti Raporu

Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (MiReKoc) Misafir Araştırmacıları Salih Tosun ve Chloe Powers tarafından Tarlabaşı Toplum Merkezi için hazırlanmış, Emrah Çelik tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

Editör: Ebru Ergün

Tasarım: Naci Emre Boran

British Embassy

Bu doküman Birleşik Krallık Ankara Büyükelçiliği'nin mali katkısı ile hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriğinden sadece Tarlabası Toplumunu Destekleme Derneği ve MireKoç sorumludur; bu içerik hiçbir şekilde Birleşik Krallık Ankara Büyükelçiliği'nin görüş veya tutumunu yansıtmaz.

**Tarlabası/İstanbul'da
Tarlabası Toplum Merkezi'nden
Destek Alan Suriyeli Kentsel Mültecilerin
İhtiyaç Tespiti Raporu**

Tarlabası: Göçmenler için Bir Ev

Beyoğlu'nun, kuzeyinde Dolapdere'yle, güneyinde Tarlabası Bulvarı'yla, doğusunda Taksim Meydanı ve Gezi Parkı'yla ve batısında Halıç'le çevreli bir parçası olan Tarlabası, ilk kez 19. yüzyılda alt ve orta sınıf, ağırlıklı olarak gayrimüslim, etnik ve dini olarak heterojen bir nüfusun ikamet alanı olarak gelişmiştir. Ancak son yüzyılda Tarlabası, süregelen bir ekonomik, kültürel ve sosyal değişime tanıklık etmiştir. 1950'lerde mahallenin görünümü, 6-7 Eylül 1955 olaylarının sonucunda dini azınlıkların bölgeyi terketmek zorunda kalması sebebiyle değişmeye başlamıştır. Bunun ertesinde mahalle, 1970'lerde Orta ve Kuzey Anadolu'dan, 1990'larda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan ve son olarak da 2011'den beri Suriye İç Savaşı'ndan kaynaklı art arda göç dalgaları almıştır. Mahalle, ötekileştirilmiş ve yerinden edilmiş insanların şehirdeki evi haline gelmiştir ve Türkiye hükümeti ve basın tarafından damgalanmaktadır. Ancak yoğun sosyoekonomik eşitsizlik ve yasa dışı aktivitelere rağmen mahalle içinde güçlü bir sosyal dayanışma ruhu mevcuttur. 2005'te Tarlabası'nda kentsel dönüşüm başlatma kararı açıklanmıştır ve bu karar, soylulaştırma ve ötekileştirilmiş grupların mahalleden çıkarılması endişelerinden dolayı direnişle karşılanmıştır. Kentsel dönüşüm projesi eleştiriler üzerine 2017'de iptal edilmiştir.

19. yüzyılda Beyoğlu, şehrin kültürel ve ticari kozmopolit merkezi olmuştur ve birçok elçiliğe, bankaya ve yabancı meskene ev sahipliği etmiştir. Tarlabası, Beyoğlu içinde önemli bir çoğunluğu Yunan, Ermeni ve Yahudi topluluklardan oluşan ve bölgede çalışan alt-orta sınıf insanlar için ikamet alanı olmuştur.¹ Bu durum, Cumhuriyet'in kurulmasının ardından elçiliklerin Ankara'ya taşınması ve birçok insanı evlerini düşük fiyatlarla satmaya zorlayan Varlık Vergisi'nin²

yasalaşmasının ardından gayrimüslimlere ait taşınmaz malların el değiştirmesiyle farklılaşmaya başlamıştır.³ Mahalle, gayrimüslimlere ait mülklerin hedef alındığı 6-7 Eylül 1955 olayları neticesinde büyük oranda göç vermiştir. Bu olaylar, gayrimüslim azınlıkların kültürel, dini ve ekonomik görünürlüğüne ağır zararlar vermiş ve mahallenin demografik yapısını derinden etkilemiştir. Bölgeden azınlık toplulukların uzaklaştırılması, 1964 Kıbrıs Krizi ertesinde Yunan vatandaşların sınır dışı edilmesiyle devam etmiştir; bu sırada da Tarlabası ve Beyoğlu'nun diğer alanlarında bulunan mülkler Yunan mülkiyetinden Türk mülkiyetine geçmiştir.

Tarlabası'nda demografik yapı ve mülkiyetteki bu değişimden sonra yeni ev sahipleri, bölgeyi şehirdeki göçmen nüfuslar için düşük maliyetli ikamet alanına dönüştürmüştür.⁴ Şehir merkezine, eğlence ve ticaret merkezlerine yakınlığı sebebiyle mahalle, İstanbul'un merkezine yerleşmek ve burada iş bulmak isteyen göçmenler için tercih edilen bir yer haline gelmiştir.⁵ Aileler için tasarlanmış evler bölünerek şehre göç eden yalnız erkeklerin konaklaması için odalar oluşturulmuştur.⁶ Bölgenin eski sakinlerinin 1950'lerde başlayan toplu dış göçü karşısında İstanbul'un artan sanayileşmesinin ve şehirleşmesinin çektiği Orta Anadolu'dan gelen iç göç dalgası meydana gelmiştir.⁷ Bunun ardından devletin, mahalleyi sosyal ve fiziksel bakımsızlığa, ihmale ve yatırımsızlığa terk etmesi daha da belirgin hale gelmiştir ve mahalledeki binalar ve tesisler zamanla haraplaşmıştır. Mahalle, ötekileştirilmiş ve yerinden edilmiş insanlara ev haline gelmiştir ve basın ve Türkiye hükümeti tarafından artarak damgalanmıştır.

1980'lerin sonunda ve 1990'larda Tarlabası, Türkiye'nin güneydoğusundaki savaştan kaçan ve ülke içinde zorla yerinden edilmiş Kürtlere ilaveten Roman nüfusun ve Batı Afrika ülkelerinden

ve Irak'tan gelen birçok düzensiz göçmenin, trans bireyin, seks işçisinin ve diğer yerinden edilmiş grupların evi haline gelmiştir. Bu durum, mahallenin yasa dışı aktivite merkezi olma şöhretiyle beraber basın ve devlet tarafından damgalanmayı arttırmıştır. 1980'lerde 350'nin üzerinde tarihi binanın yıkılmasıyla Tarlabası Caddesi, mahallenin Beyoğlu'nun kalanıyla irtibatını kesen ve tecridini arttıran çok şeritli bir ana yola dönüştürülmüş;⁸ böylece mahallenin hızla gecekondulaşmasına izin verilmiştir.⁹ Şehir merkezine yakınlığına rağmen Tarlabası'ndaki yüksek işsizlik, düşük eğitim seviyesi ve temel kamusal alt yapı ve hizmetlerinin eksikliği gibi sebepler, mahalle sakinlerinin iç içe geçen ayrımcılık ve ötekileştirilme biçimlerine maruz kalmasına sebep olmuştur.¹⁰

Ancak bütün bu iç içe geçen ihmal ve sosyal damgalamaya rağmen Tarlabası sakinleri arasında önemli bir sosyal dayanışma mevcuttur. Aslen bu bölgeden olmamalarına rağmen mahalle sakinleri, çok kültürlü iş faaliyetleri, ilişkiler ve topluluklar oluşturmuştur.¹¹ Yine de bölgede özellikle Kürt ve Roman sakinler arasında ve Afrikalı ve Iraklı göçmenlere ve trans bireylere karşı bir gerginlik mevcuttur.¹² Tarlabası'ndaki çeşitli toplum merkezleri ve yerel girişimler ise bu topluluğu bir araya getirmede etkili olmuştur. Ayrıca Environment and Ecology Research tarafından yayınlanan güncel bir rapor, kötü şöhretine rağmen Tarlabası'nı en çocuk dostu mahallelerden biri olarak saptamıştır. Çocuklar, İstanbul'daki birçok diğer mahallenin aksine burada kendi başına okula gidebilmektedir ve bazı alanlarda iyi durumda olmadığı halde şehrin birçok diğer yoğun bölgesinden daha fazla oyun alanı sunan bir çevresel yapıdan ve toplum gözetiminden faydalanmaktadır.¹³ Rapor ayrıca mahallenin daha da çocuk ve toplum dostu olma potansiyelini ve olası problemleri saptayarak çözüm önerileri de sunmaktadır.

2005'te açıklanan Tarlabaşı şehirselleşme projeleri direnişle karşılaşmıştır. Bölgenin önceki damgalanması devam etmiş fakat şimdi, bölgenin şehirselleşme ve sosyo-kültürel dinamiklerine yönelik müdahaleleri meşrulaştırır şekilde yeniden çerçeveselmiştir.¹⁴

Beyoğlu'nda yakın zamanda gerçekleşen ekonomik büyümenin ve buranın kültürel ve ekonomik bir merkez olarak görünürlüğünün artmasının ışığında kentselleşme projesi, Tarlabaşı'nı ticari merkezleri, lüks rezidansları, ofisleri ve otelleri ile karma kullanıma açık bir oluşuma dönüştürmeyi tasavvur etmiştir.¹⁵ Bölgenin şimdiye dek göz ardı edilmiş ve gecekondulaşmasına izin verilmiş olması gerçeği, şimdi, soylulaştırmayı meşrulaştırmak için kullanılmaktadır.¹⁶ Kentselleşme planı, bölgenin sakinlerinin yer değiştirmesini ve yerinden edilmesini de içermektedir. Yerinden edilme olasılığı birçok bölge sakini için geçim kaynaklarını (işlerini, diğer mahalle sakinleriyle sosyal bağlantılarını, evlerini) kaybetme endişesi yaratmış ve mahallenin sosyal işleyişini genel olarak olumsuz etkilemiştir.¹⁷ Birçok aile işlerinden ayrılmak ve Okmeydanı, Küçükçekmece ve Pendik gibi şehir merkezine daha uzak semtlere taşınmak durumunda bırakılmıştır.¹⁸ Dahası, bölgede sonu gelmeyen inşaatların suç oranını arttırarak bölgede daha fazla bozulmaya sebep olduğu iddia edilmektedir.¹⁹

2005'te teklif edilen ilk kentselleşme projesi 2017'de iptal edilmiştir. İstanbul 3. İdare Mahkemesi, Mimarlar Odası'nın açtığı dava üzerine dönüşüm projesini oy birliğiyle iptal etme kararı almıştır. Kararda yenileme projesinin şehir planlama ilkelerine, kamu yararına ve kanuna aykırı olduğu belirtilmiştir. Ancak bölgenin önceki sakinlerinin mahalleye geri dönmesi, birçoğunun devlet desteği olmadan ya da çok az destekle taşınmak zorunda kalmış olmasından dolayı mümkün görünmemektedir.

Tarlabaşı'na Son Göç Dalgası ve Suriyeli Dom Mültecileri

Tarlabaşı, 2011'de bu sefer çoğunlukla Suriye İç Savaşı'ndan kaçan Suriyelilerden oluşan bir başka göç dalgası daha almıştır. Bu dalğanın içinde Suriyeli Araplara, Kürtlere ve Türkmenlere ilaveten önemli bir sayıda Dom mülteci bulunmaktadır. Bu bölümün amacı, Tarlabaşı Mahallesi'nin muhtemelen en kırılğan ve istenmeyen sakinlerinden olan Suriyeli Domların içinde bulunduğu özel durumları anlayabilmek adına genel bir tarihi bakış sunmaktır.

Domlar, 6. ve 10. Yüzyıllar arasında aslen Hindistan'dan Orta Doğu'ya göç etmiş belli bir etnik-dilsel grubu oluşturmaktadır.²⁰ Domlar, Romanlar ve Lomlar, Hindistan'dan aynı göç dalgasıyla ayrılmıştır ve halk içinde çingene olarak bilinen topluluğun üç ayrı grubunu temsil etmektedir.²¹ Genel olarak Ürdün, Lübnan, Suriye, Türkiye, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail, Mısır, Filistin ve İran'a dağılmış Domların sayısı neredeyse 5 milyona tekabül etmektedir.²² Güçlü bir kökensele farkındalığa rağmen ayrımcılık korkusundan dolayı etnik kimliklerini sakladıkları bilinir.²³ Yine aynı sebepten dolayı siyasi meselelere taraf olmaktan ve devlet otoriteleriyle bağlantı kurmaktan uzak durmaktadırlar. Öte yandan yaşadıkları ülkenin sosyal ve kültürel yapısına kolaylıkla adapte olmaktadır. Domlar, tipik olarak kendi dilleri olan Domca'yı ve yaşadıkları ülkenin dilini konuşmaktadır. Domca, sıklıkla aile ve topluluk alanlarında konuşulurken ev sahibi ülkenin dili diğer bağlamlarda konuşulmaktadır. Domlar, bölgede yüzlerce yıllık mevcudiyetlerine rağmen halen yabancı olarak görülmektedir. Yüksek işsizlik oranlarına, yoksulluğa, kötü mesken koşullarına, kısıtlı eğitim erişimine ve yaşam tarzlarının ve kültürlerinin kötü algılanmasına da yansıyan bir biçimde sıkça sosyal tecride, ayrımcılığa ve damgalanmaya maruz kalmaktadırlar.²⁴

Suriye'de 2011'de iç savaş başlamadan önce Orta Doğu'daki geniş Dom topluluğunun parçası olarak yaklaşık 150.000 kadar Dom'un yaşadığı tahmin edilmektedir. Suriye'deki insani kriz, topluluğun çoğunlukla Türkiye (50.000), Ürdün (30.000), Lübnan (20.000) Irak (20.000) ve Mısır'ın oluşturduğu komşu ülkelere ve daha az bir ölçüde de Birleşik Arap Emirlikleri ve Avrupa ülkelerine bölge boyunca dağılmasına neden olmuştur.²⁵

Dom mülteciler, yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli mültecinin bir parçası olarak Türkiye'de yeni bir hayat aramaktadır.²⁶ Resmî veri eksikliği olmasına rağmen 2011'deki savaş başlangıcından sonra 50.000 civarında Domun Suriye'den Türkiye'ye göçtüğü tahmin edilmektedir.²⁷ Türkiye'deki birçok Dom, Arapça ve Kürtçe de konuşmaktadır. 2016'da yayımlanan bir araştırma raporu, Suriyeli Domların Türkiye'ye göçünü üç farklı dinamikle açıklamaktadır.²⁸ Öncelikle geçmişte Suriye-Türkiye sınır bölgelerinde yaşamış Dom toplulukları arasında Türkiye'deki çokdilli yapıdan dolayı dil sorunu yaşanılmayacağına dair yaygın bir inanış vardır. İkincisiyse Türkiye'nin sosyal hizmetlere erişimin daha iyi olabileceği gelişmiş bir ülke olarak görülmesidir. Üçüncü olarak da, Türkiye'yi dünyada en fazla mülteci barındıran ülkesi haline getiren açık kapı politikasıdır. Ancak bu üç dinamik, birazdan detaylandırılacağı üzere aynı zamanda Türkiye'deki Domların yaşadığı birçok problemin de kaynağı haline gelmiştir.

Ayrımcılık

Mevcut çalışmalar, Türkiye'deki Dom mültecilerin devlet otoriteleri, ev sahibi toplum ve diğer Suriyeliler tarafından tecride ve ayrımcılığa maruz bırakıldığına işaret etmektedir. Bu ayrımcılık eylemleri, (1) onların etnik kimliklerine ve çingene topluluklara karşı köklü ön yargı, (2) hayat tarzları ve (3) Suriyeli mültecilerin ülkedeki statüsü

üzerine kuruludur. Bazı açıklamalar, Kobani ve Haseke'den gelen Dom mültecilerin kolluk güçlerince kötü muamele gördüğüne ve bazı durumlarda sınırı geçmesine dahi izin verilmediğine dikkat çekmektedir.²⁹ Halk içinde ve basında çingene, göçebe ve dilenci olarak etiketlenmeleri, Dom mültecilerin hayat koşullarını onları toplumdan uzaklaştırarak ve temel hizmetlere erişimlerini azaltarak kötüleştirmektedir. 2014'te çıkarılan Suriyeli dilencilere yönelik genelge, Dom mülteciler için daha da belirsiz ve ayrımcı bir ortam yaratmıştır. Bu genelgeyle sokaklarda dilenen mültecilerin mülteci kamplarına gönderilmesinin ve sınır dışı edilmesinin önu açıklarken, bu mülteciler bir yasal hak olan sınır dışı edilme korumasından (non-refoulement) resmî olarak yoksun bırakılmışlardır.³⁰ Bazı durumlarda iddia edilene göre aileler zorla yerinden edilerek sınır bölgelere gönderilirken, çocukları İstanbul'da kalmıştır. Suriyeli Domların basındaki portresi, sıklıkla ayrımcı ve baskıcıdır. Domları sıkça "Suriyeli çingeneler" ya da "Suriyeli dilenciler" olarak tasvir eden ana akım basın kuruluşları, dilencililiğin onların hayat tarzları olduğunu iddia etmektedir ve onların diğer Suriyeli topluluklardan farklı olduğunu vurgulamaktadır.³¹ Hak temelli yaklaşımla yazıldığı iddia edilen raporlarda bile kimsenin "Suriyeli dilenciler yüzünden Suriyelilerle çalışmak istemediği" söylenerek "iyi Suriyeli" ve "kötü Suriyeli" ayrımı yapılmaktadır.³²

Barınma

Dom mülteciler, ayrımcılık, siyasi kutuplaşma ve etnik ve dini bölünmeden dolayı resmî mülteci kamplarında kalamamaktadır.³³ Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) Gaziantep'teki İslahiye çadır kampından diğer Suriyeli mülteci grupların şikâyetleri üzerine tahliye edildikleri bildirilmiştir.³⁴ Kamplarda kalmaları, kamp giriş-çıkışlarının sıkı denetlenmesi ve dış dünyadan tecrit duygusundan

dolayı Dom mülteciler için de iyi bir seçenek değildir. Dom mültecilerin göçebe olduğuna dair yaygın düşüncenin aksine Türkiye ve Suriye'de yaşayan Domların çoğu yerleşik hayat sürmektedir.³⁵ Bu nedenle genellikle kentsel alanlara yönelmektedirler. Dom mültecilerin büyük çoğunluğu, Antep, Kilis ve Urfa'nın güneydoğu bölgelerinde, Mersin ve Adana'da yaşamaktadır.³⁶ Daha küçük topluluklar, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerde de bulunmaktadır. Dom mülteciler, İstanbul içinde Sulukule, Balat, Fikirtepe, Cibali ve Tarlabaşı'nda yaşamaktadır.³⁷ Birçoğu, resmî olmayan kamplarda, terk edilmiş binalarda, şehrin kenar mahallelerindeki düşük kaliteli kiralık evlerde ya da şehrin içindeki gecekondularda yaşamaktadır.³⁸ Türkiye'deki Suriyeli Dom mültecilerin, hâlihazırda Türkiye'de yaşayan Dom ve Roman nüfuslarının olduğu mahallelere yerleşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir.³⁹

İstihdam

Türkiye hükümeti, Suriyelilerin iş gücü piyasasına belli koşullar altında erişiminin önünü açmak adına Ocak 2016'da Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İznine Dair Yönetmelik'i yayımlamıştır. Ancak kayıt dışı piyasa, halen hem Suriyeli mültecilere hem de işverenlere daha çekici gelmektedir.⁴⁰ 750.000-950.000 civarında Suriyeli mültecinin, kayıt dışı piyasada düşük ücretlerle ve uzun çalışma saatleriyle istismara açık bir şekilde çalıştığı tahmin edilmektedir.⁴¹ Bu durum, Dom mülteciler için daha da kötüdür. Dom topluluklarının geleneksel ekonomik aktiviteleri, dişçilik, müzisyenlik, seyyar satıcılık, demir ve kalay dövmeciliği, elek ve sepet yapıcılığı, tüfek tamirciliği, eyer ve koşum takımı yapıcılığı ve yabani kuş avcılığıdır.⁴²

Ancak bu aktiviteler, Türkiye'deki mülteciler için geçerli geçim kaynakları değildir.⁴³ Bu, Domlar adına daha dar bir istihdam sahası anlamına gelmektedir. İş gücü piyasasında ayrımcılık, dil engelleri ve düşük eğitim seviyelerinden dolayı birçok Dom mülteci iş bulmakta zorlanmaktadır ya da düşük beceri gerektiren meslekleri icra etmektedir. Çöp toplama, geri dönüşüm ve mevsimsel tarım işçiliği, Dom mültecilerin en yaygın biçimde yaptığı işlerdir.⁴⁴ Dom kadınlar ve çocuklar, kalem ve kâğıt mendil gibi küçük ürünleri satmakta ya da sokaklardan gıda toplamaktadır. Mültecilerin kayıt dışı piyasada yaşadığı problemler, iş güvencesi olmaması, düşük ücretler, ağır çalışma koşulları ve uzun çalışma saatleridir.

Sağlık

Ocak 2014'te yasalaşan ve Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin resmî statüsünü ve haklarını tanımlayan Geçici Koruma Yönetmeliği'ne (GKY) göre Suriye'den gelen bütün kayıtlı mülteciler, Geçici Barınma Merkezleri'nde (kamplarda) yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın ikamet bölgelerindeki birincil ve ikincil sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmektedir.⁴⁵ Ancak yönetmelik kapsamında yalnızca kayıtlı olunan şehirdeki sağlık tesislerinden faydalanılabilmesi, gönüllü ya da zorla sıkça yerini değiştiren bir topluluk için bunu zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanamamakta ya da ücretleri kendileri karşılamak zorunda kalmaktadırlar.⁴⁶ Hamileliklerin ve doğum komplikasyonlarının izlenemiyor olması, kadınlar ve bebekler için daha da yüksek bir risk oluşturmaktadır.⁴⁷ Çocuklar için başka bir önemli tehdit ise yetersiz beslenmedir. Bunlara ilaveten kayıt dışı barınma koşullarından dolayı temiz su erişiminin zorlaşması, sıhhi tesisat ve hijyen eksikliği kaynaklı sağlık riskleri de mevcuttur.

Eğitim

Geçici Koruma Yönetmelik'ine göre bütün Suriyeli mülteci çocuklar, Türkiye'de devlet okullarına gidebilmektedir. Ancak bu politika henüz uygulamaya yansıyamamıştır. Güncel istatistiklere göre 370.000 çocuk (okul çağındaki çocukların %38'i) okula gitmemektedir.⁴⁸ Bu oran, Dom nüfusu için muhtemelen çok daha yüksektir. Mevcut çalışmalar, Dom çocukların çoğunluğunun Türkiye'de okullara kayıtlı olmadığını göstermektedir. Bazı ebeveynler, çocuklarının sınıf arkadaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalacağından korktuğu için çocuklarını okula göndermediklerini belirtmektedir.⁴⁹ Eğitim teşvikinin ve geçim imkânlarının olmadığı ailelerde birçok çocuk, çocuk işçi olarak çalışmaya zorlanmaktadır.

Tarlabaşı'ndaki Sivil Toplum Kuruluşları

Birkaç farklı sivil girişim, Tarlabaşı'ndaki topluluklara destek vermekte ve sosyal dayanışmayı teşvik etmekte kritik rol oynamıştır. Bunların arasında Göçmen Dayanışma Ağı ve ilişkili Göçmen Dayanışma Mutfağı ile birlikte Tarlabaşı Toplum Merkezi öne çıkmaktadır. Göçmen Dayanışma Ağı, forumlar, film gösterimleri, radyo yayınları ve dayanışma etkinlikleriyle göçmenlerin mücadelesini desteklemek için 2010'da kurulmuştur. Göçmen Dayanışma Ağı artık İstanbul'da aktif olmamasına rağmen ilişkili Göçmen Dayanışma Mutfağı, Tarlabaşı'ndaki göçmen topluluklarla çalışmaya devam etmektedir. 2011'de kurulan Göçmen Dayanışma Mutfağı, mahallenin sakinlerine yemek, dil ve gitar dersleri ve hukuk atölyeleri gibi hizmetler sunmaktadır.⁵⁰

Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM), 2006'da kurulmuş hak temelli bir sivil toplum kuruluşudur ve kurulduğundan beri 150.000'in üzerinde dezavantajlı çocuğa, gençlere ve kadınlara sosyal, psikolojik ve

eğitimsel destek sağlamıştır.⁵¹ Çocuklar için sanat ve eğitim atölyeleri, psikososyal destek grupları, yetişkinler için ise okuma kursu, kadın sağlık programları ve hukuki destek, merkezin ev sahipliğini yaptığı programlar ve etkinliklere örnektir.⁵²

Merkez, 2015'te Suriyeli Dom topluluğuyla çalışmaya başlamıştır. Türkçe dil dersleri, sanat ve zanaat atölyeleri organize etmiştir. 50 civarında çocuk, merkezdeki öğretmenler ya da gönüllüler tarafından verilen temel okuma ve yazma becerileri gibi okul öncesi eğitim derslerine katılmıştır.⁵³ TTM bu gruba iki senedir hizmet verdiği için bu projenin birincil hedefi, çocuklar öncelikli olmak üzere bölgedeki Suriyeli Domların ihtiyaçlarının saptanması ve bu gruba yönelik sürdürülebilir çözümler geliştirmek olmuştur. Ancak anket yoluyla Dom topluluğu hakkında bilgi edinmek zor olmuştur, zira bu grup damgalama, dışlanma ve ayrımcılık korkusu nedeniyle etnik kimliğini gizleme eğilimindedir.⁵⁴ Bu nedenden dolayı bu projenin kapsamı, etnik kökene bakılmaksızın Tarlabası Topluluk Merkezi'nden destek alan tüm mültecilere genişletilmiştir.

Metodoloji

Bu raporda Tarlabası Topluluk Merkezi'nden (TTM) destek alan mültecilerin durumuyla ilgili bulgular, mülteci ailelerle yapılan görüşmelere dayanmaktadır. TTM, 2017'de gerçekleştirdiği saha çalışmasında, dokuz Suriyeli mülteci kadınla evlerinde yüz yüze yarı yapılandırılmış mülakatlar yapmıştır. Görüşme soruları, öncelikli olarak hane halkı yapısı, göç tecrübesi, istihdam, iskân koşulları, toplumsal ve mekânsal ilişkiler, refah seviyesi, kültürel değerler ile birlikte TTM odaklı olarak sivil toplum örgütleriyle ilişkilere yönelik tasarlanmıştır. Projenin temel amacı, TTM'den yardım alan mültecilerin -çocuklar öncelikli olmak üzere- ihtiyaçlarını saptamak ve bu bulgular çerçevesinde merkezde alakalı hizmetler vermektir.

“

İş var tabii ama kimisinde biz çalışmıyoruz, günlük (ücret) daha iyi. Öteki türlü vermezler çünkü belki.

”

Temel Bulgular

Demografi ve İstihdam

Dokuz Suriyeli mülteci kadınla evlerinde yüz yüze mülakatlar yapılmıştır. Mülakat edilen kadınların yaş ortalaması 35'tir. Mülakat yapılan hanelerin ortalama büyüklüğü yedi iken, hane başına ortalama çocuk sayısı 6'dır. Ebeveynler hane halkı nüfusunun ortalama yüzde 22'sini, çocuklar ise yüzde 78'ini oluşturmaktadır. Yalnızca bir hane birden fazla aileye ev sahipliği yaparken diğerleri tek ailelik haneler olarak bildirilmiştir. Aile üyeleri tarafından konuşulan dillerle ilgili olarak yedi aile hem Arapça hem de Kürtçe konuştuğunu ve dört aile de Kürtçe ve Arapça yanında Türkçe konuştuğunu belirtmiştir. Mülakat edilen ailelerin hiçbiri Domca konuşmazken hepsi dini aidiyetlerini Sünni İslam olarak belirtmiştir.

Katılımcıların altısı okuryazar değilken, ikisi ilkokula gittiğini belirtmiştir. Mülakat edilenlerin neredeyse tamamı şimdi ev hanımı olmasına rağmen beşi önceden geçici işleri olduğunu belirtmiştir. Örneğin üçü Suriye'deyken mevsimlik tarım işleri yapmıştır. Katılımcılardan biri şu anda ailesini desteklemek için bitpazarında elbise satmaktadır. Mülakat edilen dokuz kadından ikisi 551-750 Türk lirası, ikisi 751-1.000 Türk lirası ve ikisi 1001-1500 Türk lirası arasında hane geliri bildirmiştir. Sadece bir aile 1501 liradan fazla hane geliri bildirmiştir. Mülakat edilen ailelerin beşinde gelirin yalnızca yetişkinler tarafından üretildiği belirtilirken, katılımcılardan yalnızca biri yetişkinlerin ürettiği gelirin hane halkı gelirinin tamamını değil de en fazlasını oluşturduğunu belirtmiştir. Mülakat edilen kişilere kocalarının ya da çocuklarının işleri hakkında soru sorulduğunda, kocalarının ve çocuklarının genellikle inşaat işleri, atık toplama veya taşıma hizmetleri gibi gayri resmî ve geçici işler

tercih ettiklerini belirtilmiştir. Üç katılımcı, eşlerinin günlük ücretlerini alabilmek için daha etkin ve güvenli bir yol olduğunu düşündüğünden genellikle geçici ve günlük inşaat işlerinde çalıştıklarını belirtmiştir. Örneğin bir katılımcı, 15 yaşındaki oğlunun haftalık ücretle inşaatta çalışmakta olduğunu ancak ücretini alamadığını bildirmiştir. Tarlabası'ndaki birçok Suriyeli, yüksek kayıt dışılık ve günlük iş değişimleri yüzünden sömürücü ve belirsiz çalışma koşullarıyla başa çıkmak zorundadır.

Çocuklar ve Eğitim

Mülakat edilen dokuz hanede toplam 51 çocuğun yaşadığı bildirilmiştir. Bu hanelerdeki çocuk nüfusun yüzde 60'ını erkekler, yüzde 40'ını ise kızlar oluşturmaktadır. 0-5 yaşları arasında 16 çocuk, 6-14 yaşları arasında 27 çocuk, 15-18 yaşları arasında 5 çocuk ve 18 yaşın üzerinde ise sadece 3 çocuk olduğu bildirilmiştir. Araştırmamızdaki 51 çocuktan 47'sinin kimlik belgesinin olduğu, kalan dördünün ise kimlik belgesinin olmadığı bildirilmiştir.

Katılımcılarımız, çocukların eğitim durumuna gelindiğinde 21'inin Suriye'de ya da Türkiye'de okula gitmiş olduğunu bildirmiştir. Suriye'de sadece iki çocuğun okula gittiği bildirilirken bu çocukların 21'inin Suriye'deyken hiç okula gitmediği bildirilmiştir. Katılımcılarımızdan biri, savaş sebebiyle oluşan korkunun çocuklarının Suriye'de okula gitmemesinin temel sebebi olduğunu bildirmiştir.

Yaşları 6 ile 17 arasında değişen okul çağındaki 29 çocuktan 14'ünün Türkiye'de okula gitmiş olduğu ve 12'sinin halen eğitimini sürdürdüğü bildirilmiştir. Şu an Türkiye'de okula kayıtlı olduğu bildirilen çocukların yaşları 14 ve 18 arasındadır ve hepsi ilkokula gitmektedir. Okulluluk oranlarının erkekler için daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

“

Diğer çocuklar (çocuğumun) çantasına birşeyler koymuşlar. Suçu üstüne atmışlar. Öğretmen de eline vurmuş. Ama öğretmen çok iyi.

”

“

Kardeşlerimin çocukları beş senedir gidiyor, hiçbir şey öğrenemediler. Türkçe bilmiyorlar, ondan ben de göndermedim neden göndereyim. Biz burada yaşıyoruz ama burası çöp gibi. Kimse bizi kabul etmiyor. Kapı sesine, her şeye korkuyoruz..

”

Şu anda okula giden 12 çocuktan 9'unun erkek olduğu gözlenirken eğitimini sürdüren yalnızca 4 kız öğrenci olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Türkiye'de okula giden çocuklardan yalnızca 8'inin düzenli olarak okula gittiği bildirilmiştir. Bir katılımcımız, çocuklarından birinin Türkçe konuşamaması sebebiyle okuma ve yazma gibi temel becerileri öğrenemesinden dolayı eğitime devam etmek istemediğini, dolayısıyla da küçük kardeşlerinin bakımını ve ev işlerini üstlenmeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Okula devam etmeme nedenleri arasında okuldan kovulma, iş bulma zorunluluğu ya da ev işlerine yardım etme sıkça dile getirilmiştir. 3 çocuğun çöp toplayıcılığı yaptığı belirtilirken 15 yaşında bir çocuğun şu anda iş aradığı bildirilmiştir. Katılımcılarımız ayrıca eğitimin dil engelinden dolayı faydalı olmayacağına dair inancın ve iskân alanına yakın bir okul tesisi olmamasının da çocukların okula gitmemesinin diğer sebebi olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılarımızdan biri, çocuklarının Türkçe konuşamaması sebebiyle okulda bir şey öğrenemeyeceğinden, onları okula göndermemeyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Aynı katılımcı ayrıca kardeşinin çocuklarının Türkiye'de beş yıl boyunca okula gitmiş olmasına rağmen tek bir harf bile öğrenemediğini açıklamıştır. Başka bir katılımcı, küçük çocuklarına bakmak zorunda olduğu için evde kalması gerektiğinden büyük çocuklarını okula götüremediğini belirtmiş ve okul uzaklığını çocuklarını okula göndermemesine gerekçe göstermiştir. Bulgularımız ayrıca çocuklarının daha iyi eğitim alırsa daha iyi işlere sahip olacağına dair ifadeyle hemfikir olan ailelerin, daha az hemfikir olan ailelere kıyasla, çocuklarını okula göndermeye daha meyilli olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle bulgularımız, ebeveynlerin eğitime yönelik tutumları ve çocukların eğitime katılım davranışı arasında olası bir bağlantıya işaret etmektedir.

İskân - Barınma Koşulları

Mülakat edilen bütün mülteci ailelerin kiralık konutlarda oturduğu gözlenmiştir. Dördü küçük dairelerde oturduğunu, üç aile ise depo ya da kömür deposu gibi gayri resmî alanlarda oturduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan ikisi iki yatak odalı apartman dairelerinde yaşadığını bildirmiştir ve katılımcıların kalanı ise evlerini tek odalı olarak tasvir etmiştir. Katılımcıların yalnızca ikisi evlerinde mutfak olmadığından bahsederken bütün katılımcılar evlerinin içinde (sekiz aile) ya da dışında (bir aile) tuvalet tesisatının bulunduğunu belirtmiştir. Bu evlerden beşinde uygun yeterlilikte banyo olduğu belirtilirken kalan evlerdeki katılımcılar duş almak için tuvaleti kullandıklarını belirtmiştir. Dört katılımcı, çocukların oda sayısındaki yetersizlikten dolayı yetişkinlerle birlikte uyduğunu belirtmiştir ve sadece üç hanede çocukların uyumak için kendi yatakları olduğu belirtilmiştir.

Isıtma konusunda ise yedi hanenin elektrikli ısıtıcıları olduğu bildirilirken sadece bir hanede kömür/odun sobası ısıtma için kullanılmaktadır. Ev eşyaları ve tesisatları sorulduğunda bütün evlerin musluk suyu ve elektrik erişimi olduğu öğrenilmiştir. Bütün evlerde ocak olduğu halde dördünde çamaşır makinesi, beşinde ise buzdolabı bulunmamaktadır. İletişim araçlarına bakıldığında yedi ailenin televizyonunun olduğu, hiçbirinde ise bilgisayar ya da dizüstü bilgisayar bulunmadığı öğrenilmiştir. Ayrıca yedi hane internet erişiminden yoksundur. Cep telefonu olan dokuz katılımcıdan yalnızca beşi akıllı telefon sahibidir ve akıllı telefonların çoğunlukla telefon konuşması için kullanıldığı belirtilmiştir. Akıllı telefon aracılığıyla internet erişimi, katılımcılarımızdan yalnızca ikisi akıllı telefonlarını internet erişimi amacıyla kullandığını belirttiğinden, göreceli olarak çok yaygın değildir.

“

**Tek oda. Mutfak yok.
Hep birlikte
yatıyoruz. Yerde,
ailecek. Kömürlük
burası. Tuvalet var,
ayrı banyo yok.
İstanbul'da tuvaletler
olmuş banyo.**

”

Konut düzenlerine bakıldığında, altı aile geçen iki yıl içinde en az bir kez konut düzenlerini değiştirdiğini bildirmiştir ve yalnızca iki aile son iki yıldır aynı yerde yaşadığını belirtmiştir. Altı aile, istenen yüksek kiralardan ve evlerini Suriyelilere kiralamak istemeyen ev sahiplerinin isteksizliğinden dolayı yeni ev bulmakta zorlandığını belirtmiştir. Bir katılımcı, insanların “çok kirli insanlar ve evlerini mahvederiz” diye düşündükleri için evlerini Suriyelilere kiralamak istemediğini ifade etmiştir. Başka bir katılımcı, aslında onların suçlu olması ya da olmaması fark etmeksizin Suriyeli suçlandığını bildirmiştir. Katılımcı, bunu desteklemek adına daha onlar eve taşınmadan önce kırık olan bir ayna ve kirli olan duvarlardan doğan masraf için sorumlu tutulduklarını ve onarım masrafını ödemek zorunda bırakıldıklarını anlatmıştır. Ayrıca katılımcı, ev sahibinin bir keresinde kendi evinin faturasını dahi onlara ödettiğini nakletmiştir.

Mülakat yapılan ailelerden altısı 251 ile 500 Türk lirası arasında, ikisi 501 ile 750 Türk lirası arasında ve biri ise 751 ile 1000 Türk lirası arasında değişen kiralar ödemektedir. Kayıtsız ve günlük işlerde çalışmalarından kaynaklı olarak gelirleri genellikle belirsizdir. Katılımcılara göre haneleri bu kiraları ödemekte sıklıkla zorluklar yaşamaktadır. Bir katılımcı, ancak akrabalarından ya da arkadaşlarından borç para alarak kiralarını karşılayabildiklerini belirtmiştir.

Göç Deneyimi

Mültecilerin Suriye'deki göç öncesi durumu ve göç tecrübesinin onların şu anki varlık ve refahına yansımalarını anlamak için çok önemlidir. Halep/Suriye'den gelen ve oradayken ev sahibi olan sekiz kişi ankete katılmıştır. Türkiye'ye göçmeden önce dördü mevsimsel tarım işçiliği ve üçü inşaat işçiliği yapmıştır. Bir hane tarım ve

hayvancılıkla uğraşmıştır. Dört katılımcı Türkiye'ye 2014'te gelirken diğerleri 2010-2012 yılları arasında gelmiştir. Göç güzergâhına bakıldığında yalnızca iki aile ilk istikametlerinin İstanbul olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu için İstanbul ilk istikamet olmamıştır, aksine iki hane dışında hepsi İstanbul'a ulaşmadan önce en az iki şehirde yaşamıştır. Suriye sınırındaki bir şehir olan Urfa, katılımcılar arasında en çok bildirilen ilk istikamet olmuştur. Katılımcıların yedisi Türkiye'de kimlik kartına sahipken biri sahip değildir. Yalnızca iki aile Türkiye'ye vardktan sonra bir mülteci kampında kalmıştır. Güvenlik ve gizlilik açısından kampların uygun olduğu belirtilirken temizlik tesisleri ve servisleri bakımından yeterli görülmemiştir.

Çocuğun bir ayağı kırılmış. Bomba çarpmış. Araba çocuğun. Yağmur yağıyor.
Tarlabası Toplum Merkezi, Çocukların Şiddet Algısı Projesi.

“

(Çocuklar) Hiç uyumuyorlardı. En küçük bir şeyi silah sanıyorlardı, çok korkmuşlardı. Hemen birbirlerine sarılırlardı. Türkiye iyi ama, çocukların burada bir sorunu yok. Burası daha iyi, şikayetlerimizi söyleyebiliyoruz. Suriye'deyken öyle değildi. Burası çok iyi, çocuklar burada yaşamak istiyor. "Oranın askerliğini yapmayacağız, buraninkini yapacağız." Diyorlar.

”

Göç nedenleri arasında ekonomik sorunlar, güvenlik endişeleri ve çocuklar için daha iyi bir gelecek öne çıkmıştır. Altı katılımcı güvenlik endişelerini, üçü ekonomik problemleri ve beşi de çocuklar için daha iyi bir geleceği göçlerinin temel sebebi olarak belirtmiştir. Mülakatlar sırasında göç öncesi travmatik tecrübelerin tüm katılımcılar ve çocukları arasında oldukça yaygın olduğu ortaya çıkmıştır. Üç katılımcı çocuklarının üzerlerinden geçen uçaklardan Türkiye'ye geldikten sonra dahi korkmaya devam ettiğini belirtmiştir. Başka bir katılımcı bazen gecenin ortasında uyandıklarını bildirmiştir. İç savaş tecrübesinin olumsuz etkisi katılımcıların çoğunda hala sürmektedir. Yedi katılımcı bir zamanlar yaşadıkları bölgede çatışmanın bulunduğunu ifade etmiştir. Dört katılımcı Suriye'deki çatışmalarda arkadaşlarını ya da tanıdıklarını kaybettiğini belirtirken, iki katılımcı arkadaşını ya da tanıdığını kaybetmediğini belirtmiştir. Üç katılımcı bu soruya yanıt vermekten kaçınmıştır.

Toplumsal ve Mekânsal İlişkiler - İstanbul & Tarlabası

Mülakat edilen beş hane üç yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtirken üç hane İstanbul'da bir yıldır ve bir hane iki yıldır yaşamaktadır. Onları İstanbul'a yönlendiren motivasyonlara bakıldığında daha iyi çalışma olanakları temel bir sebep olarak bahsedilmiştir. Ayrıca birkaç katılımcı, çocuklar için daha iyi eğitim olanaklarının, daha iyi yaşam koşulları ve çalışma ortamlarının ve İstanbul'da akrabaların olmasının İstanbul'a gelme kararlarında önemli etkisi olduğunu belirtmiştir. Hiçbir katılımcı İstanbul'da daha az ayrımcılık ve ırkçılıkla karşılaşacağını düşünmemiştir.

Mülakat edilen üç hane üç yıldır, üç aile iki yıldır ve kalanlar ise bir yıldır Tarlabası'nda yaşamaktadır. Yalnızca iki hane Tarlabası'na taşınmadan önce İstanbul'da başka bir ilçede yaşamıştır. Kalanlar

İçin İstanbul'a varduktan sonraki ilk istikamet Tarlabası olmuştur. Kiraların düşük olması ve nüfus içindeki görünmezlik nedeniyle Tarlabası gibi bölgeleri tercih etmişlerdir.

Yedi katılımcı Tarlabası'nda oldukça güvende hissederken iki katılımcı hiç güvende hissetmediklerini söylemiştir. Tarlabası'nda ne tür sorunlarla karşılaştığı sorusuna üç katılımcı uyuşturucu satışı yapılmasını, seks işçiliğini ve soygun olaylarını örnek göstermiştir. Bir katılımcı çocukları korktuğu için kocasının evlerinin çevresindeki uyuşturucu satıcılarını uyardığını bildirmiştir. Diğer katılımcılar mahallede yaşayan uyuşturucu satıcılarıyla ilgili rahat olmadıklarını belirtmiştir. Tarlabası'ndaki diğer gruplarla olan ilişkiler söz konusu olduğunda Suriyeli Kürtler, mülakat edilenlerin en fazla etkileşim içinde olduklarını belirttikleri grup olarak öne çıkmıştır. Suriyeli Kürtlerin yanı sıra Türkiyeli Kürtler ve Suriyeli Araplar en fazla irtibat içinde olunan diğer gruplar olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar Domlarla etkileşime girmediklerini belirtmiştir.

Tarlabası'ndan taşınma durumunda nereye gitmeyi tercih edecekleri sorulduğunda altı katılımcı Suriye'ye geri döneceklerini belirtmiştir ve diğerleri Türkiye'de başka bir şehre gideceklerini ifade etmiştir.

Birçoğu Suriye'deki yaşam koşullarının daha iyi olduğunu bildirmiştir. Bu, Tarlabası'nda yaşamaktan hiç hoşnut olmayan bir katılımcı tarafından özellikle dile getirilmiştir: "Bize burada köpekmiş gibi davranıyorlar, biz de eskiden hayvanlarımızı bunlara benzer evlere koyardık ama şimdi onlar gibi yaşamak zorundayız." Katılımcıların çoğu sosyoekonomik mevkilerinde Türkiye'ye göçtükten sonra kayıp yaşadıklarını bildirmiştir.

“

Türkiye'de bulunduğunuz süre boyunca sizi en çok sevindiren, mutlu eden şey ne oldu?

Hiç bir şeye sevinmedim. Bu evlere girdik. Bu evlere biz hayvanlarımızı koyuyorduk. Yine de allah razı olsun.

”

İyi olma hali

Katılımcılar, mutlulukları hakkında soru sorulduğunda yalnızca biri çok mutlu olduğunu belirtirken dört katılımcı mutsuz olduklarını belirtmiştir. Mutsuz olduğunu belirten bir katılımcı, akrabalarından uzak olmasını ve ailesinin şimdiki durumu hakkındaki belirsizliği mutsuzluğunun temel sebepleri olarak sunmuştur: “Burada bizi mutlu eden bir şey yok. Akrabalarımız bizden uzakta. Babalarımın ve kardeşlerimin bile nerede olduğunu bilmiyorum.”

“Ne sıklıkla arkadaşlarınızla ya da akrabalarınızla görüşüyorsunuz?” sorusu bütün katılımcılara sorulmuştur ve dört katılımcı bu soruyu “her gün”, üç katılımcı “haftada birkaç kere” ve biri de “haftada bir kere” şeklinde cevaplamıştır. Ancak “çevrenizde kişisel sorunlarınızı konuşabileceğiniz insanlar var mıdır?” sorusunu, altı katılımcı hayır ve bir katılımcı yalnızca bir kişi şeklinde cevaplamıştır. Üç kadın, çevrelerinde duygularını ve problemlerini paylaşabilecekleri biri olmadığını vurgulamıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar ayrıca mülteci kadınların daha az sosyal aktivitesi olduğunu ve evlerinden hemen hemen hiç çıkmadıklarını göstermiştir.

Gelir konusunda yalnızca bir katılımcı geliriyle kolay geçinebildiğini söylemiştir; yedi katılımcı gelirleriyle yaşamlarını sürdürmek konusunda sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Suriye'deki ve Türkiye'deki refah düzeyleri karşılaştırıldığında beş katılımcı Türkiye'deki durumlarının daha kötü olduğunu, üç katılımcı ise çok daha kötü olduğunu ifade etmiştir. Düzenli ve yeterli gelirin olmamasından dolayı beş katılımcı sıklıkla yetersiz beslenmiştir ya da geçen sene içinde masraflarını karşılayacak miktarda paraya sahip olmamıştır. Bir aile geçen sene içinde evsizlikle başa çıkmak durumunda kalmıştır. İş yeri sömürsüne bakıldığında iki katılımcı sıklıkla ödemelerini

almakta sorun yaşadığını belirtmiştir, üç katılımcı yalnızca bazen sorun yaşamıştır ve üç katılımcı yaptıkları iş karşılığında hiç ödeme alamadığını bildirmiştir.

Tedavi ve ilaç erişimine bakıldığında iki katılımcı erişim sorunları yaşadıklarını bildirirken üç katılımcı bazen tedavi görebildiklerini ve ilaç alabildiklerini, üç katılımcı ise bunlara asla erişimleri olmadığını bildirmiştir. Yedi katılımcı sağlık durumlarının iyi olduğunu bildirirken bir katılımcı sağlıksız olduğunu bildirmiştir. Ayrıca saha çalışması sırasında bazı hasta çocukların hastalıkları için uygun tedaviyi görmedikleri gözlenmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Devlet Kurumlarıyla İlişkiler

Anket katılımcıların çoğunluğu kimliklerini alabilmek için yerel polisten hizmet aldıklarını belirtmiştir. İki katılımcı ayrıca bir sağlık merkezi ve çocuklarının kayıtlı olduğu okullar tarafından kimlik konusunda bilgilendirildiklerini belirtmiştir. Ayrıca diğer kamu hizmetleri konusunda bilgi almak amacıyla belediyelerle, muhtarlıklarla ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'yle (GİGM) irtibata geçildiği bildirilmiştir. Anket katılımcıları, geçici koruma altındaki mültecilere sağlanan sağlık hizmetleri konusunda sıklıkla bilgilendirme aldıklarından bahsetmiştir. Katılımcıların çoğunluğu, karakollar, sağlık merkezleri ve okullar tarafından sağlanan hizmetleri yeterli görmüştür.

Ankete katılanların çoğu Göçmen Dayanışma Ağı ve Tarlabası Toplum Merkezi (TTM) gibi sivil toplum kuruluşlarından destek almak için başvuru yaptıklarını belirtmiştir. Sekiz katılımcı, Tarlabası Toplum Merkezi'ni çocuklarından, akrabalarından ya da Göçmen Dayanışma Mutfağı'ndan öğrendiğini ifade etmiştir. Yedi ailenin çocukları,

“

En küçüğe kimlik çıkarmak için gittim emniyete 2-3 kere. Ama her seferinde Eminönü'ne (Göç İdaresi) gönderiyorlar. Orada da vermiyorlar. Çıkaramadım.

”

“

TTM size hangi konularda
destek olsun?

**Eğitim alsın çocuklar.
Dayak yemesinler.**

”

merkezden hâlihazırda hizmet almıştır. Kullanılan temel hizmetler, oyuncak kütüphanesi ve okul ve sağlık hizmetlerine kaydolmak için bilgilendirmedir. Altı katılımcı, eğitim hizmetlerinin TTM tarafından sağlanan hizmetler arasında en önemlisi olduğunu bildirmiştir. Hukuki destek ve sağlık hizmetleri konusunda bilgilendirme de belirtilen diğer alakalı hizmetlerdendir. Altı katılımcı, TTM'ye ilaveten Göçmen Dayanışma Ağı'ndan da hizmet aldıklarını belirtmiştir.

Değerler

Çocukların eğitime erişimi ve bunun Türkiye'deki sosyalleşmelerine etkisi konusunda altı katılımcı, çocuklarının daha iyi eğitim alması durumunda daha iyi işlere sahip olacağını düşünürken bir katılımcı bu ifadeyle hemfikir olmamıştır. Ayrıca katılımcıların çoğu, çocuklarının okuldaki diğer gruplardan arkadaş edinebileceklerini ve öğretmenlerin farklı geçmişlerden gelen çocuklara eşit muamele ettiği ifadeleriyle hemfikir olmuştur. Üç katılımcı zorunlu eğitimin çok uzun olduğunu bildirirken dört katılımcı okul saatlerinin çok uzun olduğunu düşünmüştür. Altı katılımcı da okul malzemelerini almakta sıklıkla zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir.

Toplumsal cinsiyet sorularına yönelik cevaplar, anket katılımcılarının yüksek ataerkil değerlere sahip olduğunu göstermiştir. Sekiz katılımcı, iş gücü piyasasına erişim sorusunda sınırlı iş imkânı söz konusu olduğunda erkeklerin iş için daha çok hakkı olduğu ifadeyle hemfikir olmuştur. Benzer hatlar diğer sorulara verilen cevaplarda da görülmüştür. Bir kadının bağımsız olabilmesi için en iyi yolun iş sahibi olması olduğu ifadeyle yalnızca bir katılımcı hemfikir olurken altı katılımcı bu ifadeye ya katılmamıştır ya da kesinlikle katılmamıştır. Yedi kadın, kadınlar çalıştığında çocuklarının bundan olumsuz etkileneceği ifadeyle hemfikir olmuştur. Bu katılımcılar ayrıca erkekler çalışırken kadınların çocuklara bakması ve ev işlerini yapması gerektiği ifadeyle de hemfikir olmuştur. Yine de katılımcıların çoğunluğu, kadınların ve erkeklerin eğer aynı işi yapıyor ise eşit maaş alması gerektiği ve eşlerin ev ekonomisi hakkındaki kararları birlikte alması gerektiği ifadesine ya katılmıştır ya da kesinlikle katılmıştır.

“

Çocuklarınız için hayalleriniz var mı?

Oğlum okumayazmayı ve Kuran'ı öğrensin, hatim etsin. Allah öteki çocuklara da sağlık versin.

”

“

(Çocuklar) Okusunlar, doktor olsunlar, meslek sahibi olsunlar. Kızlar okumasa da olur. Çünkü kızlar evlenip gidecek zaten. Ama okumayı bilseler iyi olur.

”

“

Ev sahipleri çok vicdansız. Cam kırık oluyor, cam yaptır, boya yaptır. Ev benim değil neden yaptırayım. Ben girdiğimde öyleydi zaten. Çok hakaret ediyorlar. Biz de çıkıyoruz. Çok ev değiştirdik. Her şeyi bizden buluyorlar. Birileri çöp atıyor, diyorlar “Suriyeliler attı”. Şikayet ediyorlar. Ev sahipleri de bizi çıkardı.

”

Ayrımcılık

Anket sonuçları, ayrımcılık konusunda kullanılan yöntemden kaynaklı tutarsızlıkları göstermiştir. Yalnızca üç katılımcı uyruklarından dolayı ayrımcılığa maruz kaldığını bildirirken çoğunluk açık uçlu sorulara verdiği cevaplarda ayrımcılık tecrübelerinden bahsetmiştir. Katılımcılara göre yerel nüfusla günlük etkileşimlerinde ayrımcılığa maruz kaldıkları temel sorunlar, barınma yeri arayışında ortaya çıkmaktadır. Katılımcılardan üçü onlara “kirli” denmesi gibi sözlü tacizlere maruz kaldıklarını belirtirken bir katılımcı bu durumun çocukların yerellerle ilişkilerine de yansıtıldığını belirtmiştir: “Çocuklarım hata yaptığında bizi hemen kirli Suriyeli olarak etiketliyorlar.”

Öneriler

* Ailelerin kamu hizmetlerine erişim hakları konusunda bilgilendirilmeleri için düzenli olarak eğitim seminerleri düzenlenmelidir. Mültecilerin özellikle kimlik kartlarının alımı süreci konusunda bilgilendirmeye erişimi olmalıdır. * Okul kayıtları ve okula devam etme, TTM tarafından takip edilmelidir. Ayrıca sırt çantası ve defter gibi okul ihtiyaçları sağlanmalıdır. * Çocukların merkezde daha fazla zaman geçirmesi için sosyal aktiviteler ve oyun zamanları arttırılmalıdır. * TTM, annelere sosyalleşme imkânları sunmak için onlara yönelik etkinlikler düzenlemelidir. * TTM'den destek alan çocukların sağlığının düzenli olarak takip edilmesi için bir proje geliştirilmelidir. * Mülteci kadınlara, sağlık hizmetlerine erişim hakları konusunda bilgilendirme sunan eğitim seminerleri düzenlenmelidir. * Özellikle çocuklar için, toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine atölye ve etkinlikler düzenlenmeli. * Çalışmalarda sosyal içerme konusu üzerinde durulmalı.

PARÇA DÜŞME
TEHLİKESİ

ARAÇ PARK ETMEK
TEHLİKELİ VE
YASAKTIR

İNŞAAT SIRASINDA
ÇEVREYE VERDİĞİMİZ
GÜRÜLTÜSİZLİKTEN DOLAYI

26

Dipnotlar

- 1 Maessen, Enno. (2017) "Reading Landscape in Beyoglu and Tarlabası: Engineering a 'Brand New' Cosmopolitan Space, 1980-2013." *International Journal for History, Culture and Modernity*. 5(1): 47-67.
- 2 Varlık Vergisi, Türkiye vatandaşlarından 1942'de alınan bir vergidir ve görünürde ülkenin İkinci Dünya Savaşı'na girme ihtimaline karşı kaynak oluşturmak ve hazırlanmak için alınmıştır. Ancak verginin alınmasındaki gerçek amaç ülkedeki dini azınlıkların finansal gücünü zayıflatmak ve gayrimüslimlerin varlıklarını Müslümanlara aktarmaktır.
- 3 Akdemir, M. Zafer and Onal, Ferdie. (2015) "Housing and Spatial Exclusion in Transforming Urban Centers, Re-reading Tarlabası." *Conference: Housing, a Critical Perspective*. Liverpool University 1-6.
- 4 Maessen, Enno. (2017) "Reading Landscape in Beyoglu and Tarlabası: Engineering a 'Brand New' Cosmopolitan Space, 1980-2013." *International Journal for History, Culture and Modernity*. 5(1): 47-67.
- 5 Akdemir, M. Zafer and Onal, Ferdie. (2015) "Housing and Spatial Exclusion in Transforming Urban Centers, Re-reading Tarlabası." *Conference: Housing, a Critical Perspective*. Liverpool University 1-6.
- 6 Şahin, Bahar and Çağlayan, Basri. (2006) "Tarlabası Community Center - Field Study Report" *Istanbul Bilgi University*. 1-13.
- 7 Maessen, Enno. (2017) "Reading Landscape in Beyoglu and Tarlabası: Engineering a 'Brand New' Cosmopolitan Space, 1980-2013." *International Journal for History, Culture and Modernity*. 5(1): 47-67.
- 8 Şahin, Bahar and Çağlayan, Basri. (2006) "Tarlabası Community Center - Field Study Report" *Istanbul Bilgi University*. 1-13.
- 9 Akdemir, M. Zafer and Onal, Ferdie. (2015) "Housing and Spatial Exclusion in Transforming Urban Centers, Re-reading Tarlabası." *Conference: Housing, a Critical Perspective*. Liverpool University 1-6.
- 10 Şahin, Bahar and Çağlayan, Basri. (2006) "Tarlabası Community Center - Field Study Report" *Istanbul Bilgi University*. 1-13.
- 11 Kabutakupua, Ngalula Beatrice. "Community Support in Multicultural Neighborhoods: The Case of Tarlabası"
- 12 Şahin, Bahar and Çağlayan, Basri. (2006) "Tarlabası Community Center - Field Study Report" *Istanbul Bilgi University*. 1-13.
- 13 Mizrak, Burcin; Mattia, Sergio; and Pandolfi, Alessandra. (2014) "Where We Grow up does Really Matter: Best Practices for Child-Friendly Cities Applied in Tarlabası (Istanbul)" *Environment and Ecology Research* 2(5): 185-193.
- 14 Maessen, Enno. (2017) "Reading Landscape in Beyoglu and Tarlabası: Engineering a 'Brand New' Cosmopolitan Space, 1980-2013." *International Journal for History, Culture and Modernity*. 5(1): 47-67.

15 Akdemir, M. Zafer and Onal, Ferdie. (2015) "Housing and Spatial Exclusion in Transforming Urban Centers, Re-reading Tarlabası." Conference: Housing, a Critical Perspective. Liverpool University 1-6.

16 A.g.e.

17 Sakizlioğlu, Bahar. (2013) "Inserting Temporality into an Analysis of Displacement: Living Under the Threat of Displacement" Journal for Economic and Social Geography. 105(2): 206-220.

18 <http://www.sozcu.com.tr/2017/ekonomi/tarlabasi-resmen-ortada-kaldi-2072843/>

19 A.g.e.

20 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria." www.kalkinmaatolyesi.org/v2/en/publications/syrian-migrant-seasonal-agricultural-workers/dom-migrants-from-syria/

21 Hancock, I. (2006). On Romani Origins and Identity: Questions for. Gypsies and the problem of identities: Contextual, constructed and contested, 17-69.

22 Kırkayak Kültür - Dom Research Workshop. "The Dom / The "Other" Asylum Seekers from Syria" Gaziantep. <https://www.middleeastgypsies.com/genel/the-report-the-dom-the-other-asylum-seekers-from-syria-prepared-by-kirkayak-kultur-dom-research-workshop-has-been-published/>

23 Yıldız, Y. Y. (2017). "Encountering the Invisible: Syrian Dom Refugees in Turkey." Roma Rights: Journal of The European Roma Rights Center 73-78.

24 Özateşler, G. "The "Ethnic Identification" of Dom People in Diyarbakır". Journal of Modern Turkish History Studies. 13(27): 279-287.

25 Kırkayak Kültür - Dom Research Workshop. "The Dom / The "Other" Asylum Seekers from Syria"

26 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Geçici Koruma Altında Bulunan Kişiler İstatistikleri, 05.02.2018 tarihinde güncellenmiştir http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

27 Kırkayak Kültür - Dom Research Workshop. "The Dom / The "Other" Asylum Seekers from Syria"

28 A.g.e.

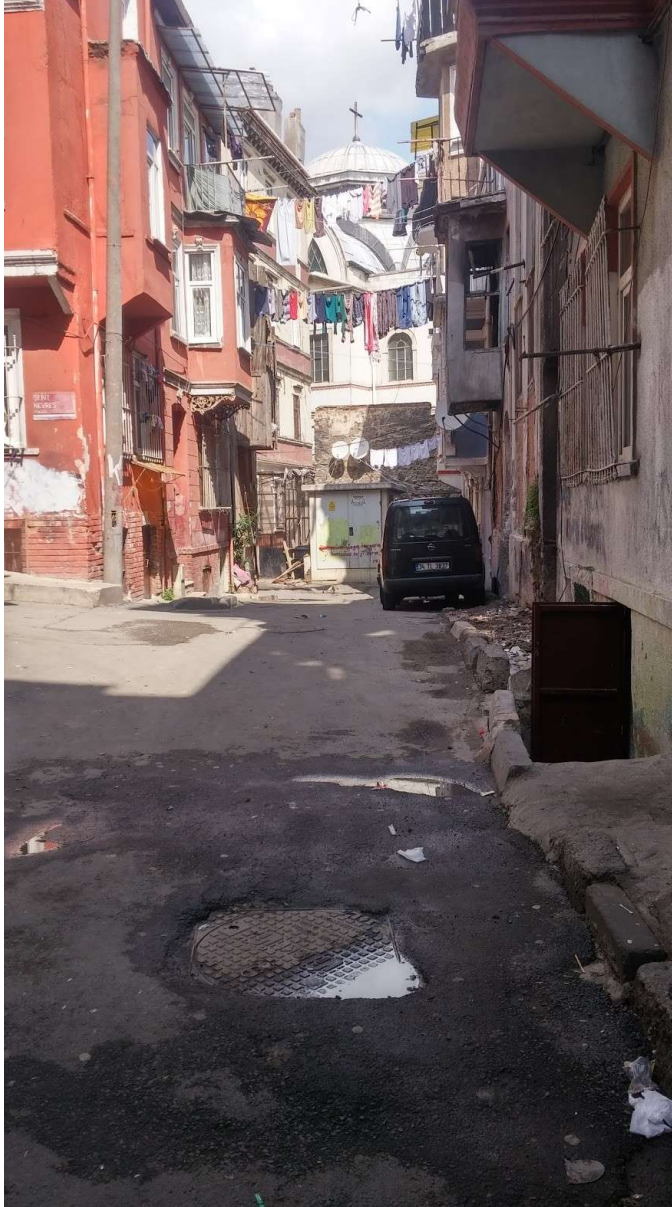
29 Yıldız, Y.Y. (2015) "Nowhere to turn: The Situation of Dom Refugees From Syria in Turkey." <http://www.errc.org/cms/upload/file/nowhere-to-turn-september-2015.pdf>

30 A.g.e.

31 Yıldız, Y. Y. (2017). "Encountering the Invisible: Syrian Dom Refugees in Turkey." Roma Rights: Journal of The European Roma Rights Center 73-78.

32 Kemal Tarlan ve Hacer Foggo'nun araştırma bulgularının sunumu. Development Workshop "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria" 18.11.2016

- 33 Yıldıız, Y.Y. (2015) "Nowhere to turn: The Situation of Dom Refugees From Syria in Turkey."
- 34 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 35 Yıldıız, Y. Y. (2017). "Encountering the Invisible: Syrian Dom Refugees in Turkey." Roma Rights: Journal of The European Roma Rights Center 73-78.
- 36 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 37 A.g.e.
- 38 A.g.e.
- 39 A.g.e.
- 40 İçduygu, A. & Diker, E. (2017) "Labor Market Integration of Syrian Refugees in Turkey: From Refugees to Settlers"
- 41 International Crisis Group. (2018) "Turkey's Syrian Refugees: Defusing Metropolitan Tensions." <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/248-turkey-s-syrian-refugees.pdf>
- 42 Yıldıız, Y.Y. (2015) "Nowhere to turn: The Situation of Dom Refugees From Syria in Turkey."
- 43 A.g.e.
- 44 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 45 Geçici Koruma Yönetmeliği http://www.goc.gov.tr/files/_dokuman28.pdf
- 46 A.g.e.
- 47 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 48 International Crisis Group. (2018) "Turkey's Syrian Refugees: Defusing Metropolitan Tensions." <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/248-turkey-s-syrian-refugees.pdf>
- 49 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 50 <http://gocmendayanisma.org/tarlabasi-gdmutfagi/>
- 51 <http://www.tarlabasi.org/en/about-us>
- 52 A.g.e.
- 53 Development Workshop, (2016) "On the Road amid Poverty and Discrimination. Living at the Bottom. Dom Migrants From Syria."
- 54 Yıldıız, Y.Y. (2015) "Nowhere to turn: The Situation of Dom Refugees From Syria in Turkey"

2018, İstanbul